

TORONTÁI

Ára: Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Vel. Beckserek, Obilityeva (Zápolya) u. 1
75
Telefonszámok:
Szerkesztőség 281 Kiadóhivatal 21
para Sürgőnycim: Torontál, Veliki Beckserek

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felélős szerkesztő:
Dr. MARA JENŐ

Az előfizetés ára:
Egész évre . 180 D | Negyedévre . 45 D
Félévre . . . 90 D | Havonta . . . 15 D
Hirdetések díjszabás szerint.
Megjelenik naponta délben

Ára:
75
para

Befejezés előtt a tisztviselői törvény.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, okt. 22.

Az állami tisztviselőkről szóló törvény a végleges befejezéshez közeledik. Az albizottság tegnapi ülésén az átmeneti intézkedéseket és a jelenlegi tisztviselői törvényből átvett rendelkezéseket vitatták meg.

Az albizottság működésének befejeztével a plémm még tegnap este összeült, hogy revideálja a törvényt. Valószínű, hogy a plénum november elsejére végleg elkészül a tisztviselői törvénnyel s ebben az esetben a jövő hónapban már a bírőról és az ügyvédekről szóló törvényjavaslat kerül tárgyalásra.

Ünneplésre készül az ország.

Különvonatok mennek Kumanovoba.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, okt. 22.

A kumanovoi győzelem emlék-ünnepeére tegnap indult el az első vonat Beogradból, mely azokat a hivatalos személyiségeket szállította, akik a rendezői tisztet vállalták magukra. Ma éjjel tizenegy órakor megy a második vonat, mely a képviselőket, Beograd községi tanácsát, a polgári és katonai kiküldötteket, az újságírókat és fotóriportereket viszi az ünnep színhelyére. Ezzel a vonattal mintegy kétszázötven személy utazik.

A királyi kormányt, az egyházi és katonai előkelőségeket különvonat viszi Kumanovoba, mely holnap este 6 órakor indul el a beogradi fővasútállomásról.

A király különvonatának toponjába való megérkezését 26-án, esütörtök délelőtt tíz órára várják.

Az új angol kormány.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

London, okt. 22.

A Daily Mail értesülése szerint Bonar Law kormánya valószínűleg a következő lesz: Miniszterelnök Bonar Law. Lordkancellár Salisbury. Külügyminiszter Curson. Belügyminiszter: Baird John. Pénzügyminiszter: Baldwin. Gyarmatügyi miniszter: Wintonon. Hadügyminiszter: Gerby. Kereskedelemügyi miniszter: Creame. Közegészségügyi miniszter: Wilson ezredes. Közoktatásügyi miniszter: Roare. Mezőgazdaságügyi miniszter: Boscawen. Indiai államtitkár: Peel admirális. Első lord: Amznerly ezredes.

Betöltötték a Ház tisztségeit.

Elkerülhetetlen a kormányválság.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, okt. 22.

A legutóbbi viharos ülések után, most ismét esend uralkodik a politikai életben. A nagy vihart előidézték a Ház tisztségeinek betöltése végre megoldódott: a szkupstinai választás végre megjelölte, kik kapják meg a jelentős magas állásokat.

A választást nagy vita előzte meg. A pártok között ugyanis oly mély volt az ellentét, hogy kompromisszumra vagy valamelyes más megegyezésre a legutolsó pillanatig alig nyílt kilátás.

Az első alelnöki tisztséget a radikálisok mindenképpen a magukénak követelték s ettől a követelés-től semmiképpen sem tértek el. Ami az alelnök személyét illeti, a radikálisok megmaradtak a jelenlegi alelnök mellett. A választás tényleg a radikálisok javára dönt el s így az első alelnök továbbra is Vuicsity Milorad maradt.

A másodalelnöki tisztséget a klerikálisok kénytelenek voltak a jelöltől elállani, aminek folytán a muzulmán-pártnak jutott ez a pozíció. A muzulmánok jelöltjét, Karamehmedovityot a Ház tényleg nagy többséggel meg is választotta.

A többi tisztségek a következőképpen oszlottak meg: Titkárok: Vukoszavljevity Szveta demokrata,

Miloradovity Milan falusi képviselő pártjabeli, dr. Janity Vojislav radikális és Rajár Jankov szlovén agrárpárti.

A szombati szkupstinai ülésen egyttal elhatározták, hogy a kumanovoi győzelmes csata emlékére rendezett ünnepségek, valamint a cseh köztársaság évfordulója miatt szünetet tart s a legközelebbi ülést csak november 6-án tartja meg.

Politikai körökben biztosra veszik, hogy még a parlament megnyitása előtt lemond a kormány. A házelnök jelölése alkalmával a radikális és demokrata képviselő klub állítólag megegyezett abban, hogy a kormány az ünnepségek után benyújtja lemondását. A politikai élet viharos eseményei tehát még korántsem fejeződtek be, mert voltaképpen csak most kezdődik a tulajdonképpeni pártközi harc.

Politikai körökben hírlik, hogy Angyelyity Pavle demokrata képviselő és Radics között megegyezés létesült. A kompromisszum szerint, amint bekövetkezik a kormányválság, Radics Beogradba küldi képviselőit, hogy előkészítsék a talajt az új parlamenti életre, melyben jelentős szerep fog jutni a horvát díszidenseknek.

A nemzeti kisebbségek ügye a népszövetségi ligák kongresszusán.

— Budapesti tudósítónk jelentése. —

Budapest, okt. 22.

A népszövetségi ligák budapesti kongresszusán a második napon kerül tárgyalásra a nemzeti kisebbségek kérdése. A magyar delegáció megbizásából Wlassics Gyula báró és Ludwig Ernő a monarchia volt newyorki főkonzulja terjesztenek elő határozati javaslatokat. Ezek a határozati javaslatok azt célozzák, hogy a Népszövetség alapos revízió alá vegye eddigi magatartását a nemzeti kisebbségek ügyében. A Népszövetség magatartásával egyébként a külföldi delegátusok sincsenek megelégedve. Bernstorff gróf Németország volt washingtoni követe, aki a konferencián mint házának fődelegátusa, szintén részt vesz, a magyar javaslatokat érelyesen támogatni fogja. Egyébként a maga részéről is ismertetni szán-

dékozik a nemzeti kisebbségek sérelmeit Lengyelországban, illetőleg Felsősziléziában. A német delegátusokon kívül Sir Dickinson angol püspök fog felszólalni a nemzeti kisebbségek ügyében. Minden valószínűség szerint az elfogadott javaslatokat a legközelebbi nagy kongresszus elé fogják terjeszteni, a mely azután azt átutalja a Népszövetség genfi titkárságához. A népszövetségi ligák kongresszusának különböző nemzetiségű résztvevői a nemzeti kisebbségek problémájának horderejét és fontosságát már régen felismerték. Sajnálják azonban azt, hogy az utódállamokban még nem látják be, hogy a nemzeti kisebbségek problémájának igazságos elintézése a konszolidáció alapfeltétele. Eppen ezért fájdalommal nékülözünk a kisenent delegátusainak távolmaradását. Többen kijelentették előttem, hogy ebből a körülményből azt látják, hogy az utódállamok a nemzeti kisebbségek jogait még mindig nem akarják elismerni.

Merényletet terveztek a német kancellár ellen.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

Berlin, okt. 22.

Hivatalos forrásból eredő hír szerint a német kancellár ellen két merényletet terveztek. Az egyiket szombaton kellett volna végrehajtani és sikertelenség esetén, vasárnap követte volna a másik. A merényletterv a rendőrség tudomására jutott. A merénylők Berlinből elmenekültek. Nyugatnémetországban több letartóztatás történt. Egy hágai tekintélyes kereskedő is a merénylettervezők között van. A rendőrség a kereskedőt letartóztatta.

A francia ellenvélemény a jóvátételre.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

Páris, okt. 22.

Bradbury lordnak a német jóvátétel kérdésében a jóvátételi bizottság elé terjesztett javaslatára Barthou francia részről megtette az ellenjavaslatát. Az ellenjavaslat feltételei a következők: A német állami pénzügyeket Németország hitelezőinek az ellenőrzése alá kell helyezni. Intézkedések foganatosítandók, hogy a költségvetési egyensúly helyreálljon. A költségvetésbe beleillesztendő a jóvátételi kiadások és azok törlesztésére vonatkozó kölcsönök. A német kincstári hivatal nem eszközölhet leszámítolásokat a német birodalmi banknál. Az utalványkiadásait nem nemzetközi ellenőrzés alá kell helyezni. A birodalmi bank teljes ügyvitelét szigorú ellenőrzés alá kell venni.

Az angol delegátusok véleménye szerint ezek a feltételek Németország guzsbakötését jelentik és azért nem is fogadhatják el. Bradbury valószínűleg visszalép, mert az a meggyőződése, hogy a francia tervezet elfogadása katasztrófát zúdítana Európára.

Semleges szakértők az esetet úgy magyarázzák, hogy a francia kormány a brüsszeli konferencia elé vágva, a jóvátételi bizottságot megfosztja a versaillesi szerződésben nyert jogától, valamint függetlenségétől és ellenőrző hivatallá súlylyeszi.

Lemondott egy földműves-párti képviselő. Beogradból jelenti tudósítónk: Topodity Misa földműves-párti képviselő beadta lemondását. Utódja Cirity Milenko lett.

2. oldal.

A márka katasztrófa.**A „Torontál” tudósítójának távirata.**

Berlín, okt. 22.

A márka olcsóbbodása katasztrófális dollárhausset idézett elő. A kereskedők irtóznak a márka elfogadásától, de viszont az idegeneknek sem akarnak semmit eladni. A kereskedők egyesülete erőlyes rendszabályokat követel a kormánytól az idegenek ellen és többek között azt is kívánják, hogy az idegenek három napi Németországban való tartózkodásukért tíz dollár adót fizessenek.

Morgan hajlandó, ha — kéri!**A „Torontál” tudósítójának távirata.**

Páris, okt. 22.

A párisi Le Journal értesülése szerint a Morgan pénzcsoport hajlandó az amerikai bankárok konzorciumát összehívni, hogyha a jóvátételi bizottság utján kíván garanciát a Németországnak és esetleg más jóvátételfizetésre kötelezett országnak nyújtandó kölcsönre vonatkozólag.

Az olasz kormányválság.**A „Torontál” tudósítójának távirata.**

Róma, okt. 22.

Az olasz parlamenti pártok vezetői az új kormány összeállítására vonatkozólag nem tudtak megegyezésre jutni. A Facta-kormány egyelőre tehát a helyén marad.

Giolitti Milanoba utazott, hogy Mussolinivel tárgyaljon. Orlando pedig a fascisták főtitkárával érkezett. A fascisták a kabinetalakítást illetőleg ugyanazon feltételeket szabták, mint amelyeket Giolitti közölt. A feltételek legsúlyosabb pontja az, hogy a fascisták a régi regime emberei közül senkit sem akarnak a kormányban látni.

Nyájas vélemények egymásról.**A „Torontál” tudósítójának távirata.**

London, okt. 22.

Lloyd George leedszi beszédében rámutatott arra, hogy a szélsőséges kormányzat milyen veszedelmet hozhat Angliára. A versaillesi szerződésről beszélve, azt mondta, hogy az egyes hibái dacára is nagy mélyreható emberi dokumentum, amely nemcsak Európára, hanem az egész világ emberiségére megteremt a hasznot. Azután a saját kormányzatát dicsérte. Bonnar Lawról azt mondta, hogy Law olyan életmentő, aki a lovat nem a kantárszárnál, hanem a farkánál tartja. Hogyha a Cariton-klub reakciós lázadói többségre jutnak, úgy az katasztrófális következményekkel jár.

Mindig csak terroristák.**A „Torontál” tudósítójának távirata.**

Lemberg, okt. 22.

Az ukrainai terroristák felhívásában hirül adták, hogy Keletgaliciában novemberben felkelést szerveznek, amelynek célja Ukrajna teljes függetlenségének a kivívása.

A Bánság résztvesz a novisadi mintavásáron.**A Gyárosok Országos Szövetségének megalakulása. Nürnbergben német-jugoszláv kamara létesült****— A „Torontál” tudósítójától. —**

Beeskerek, okt. 22.

A bánsági kereskedelmi- és iparkamara igazgatósága tegnap délután négy órakor ülést tartott a kamara helyiségeiben.

A tárgysorozat első pontja a novisadi mintavásár előkészítő ülésére kiküldött bizottság jelentése volt, amelyet az igazgatóság tudomásul vett. Együttal elhatározta, hogy az árukiállítás és mintavásár érdekében minden tőle telhetőt megtesz a sikerének előmozdítása céljából fel fogja hívni a bánsági kereskedőket és iparosokat, hogy áruikkal minél nagyobb számban részt vegyenek azon.

Az igazgatóság ezután a beogradi és ljubljani gyárosok szövetségének azon elnökeivel tárgyalta a foglalkozott, hogy a szövetséget az ország egész területére kiszélesítsék. Közponatul a három szövetség Beogradot ajánlja. Az igazgatóság a csatlakozási tervet a grémiumnak adta

át, melynek gyáriparosi szekciója fog ez ügyben dönteni. Valószínű, hogy a gyárosok szekciója örömmel fog értesülni a tervről s mivel a gyárosok egy érdekeiket védő egyesületnek régen hiányát érezték, előre is kétségtelenné válik a kedvező döntés. A szövetség előkészítésének munkája értesülésünk szerint szerényen folyik s így alapos remény van arra, hogy a szövetség rövid időn belül létrejön.

A kamara igazgatósága tudomásul vette, hogy Nürnbergben német-jugoszláv kereskedelmi és iparkamara létesült, amelynek az a célja, hogy a két ország gyártmányait kölcsönösen megismertesse s a Németország és az SHS állam közötti kereskedelmi viszonyt közvetlenebbé fejlessze.

Kisebb jelentőségű kamarai folyó ügyek elintézése után az igazgatósági ülés véget ért.

Vonatkisiklás Törökbecsénél.**Emberéletben nem esett kár.****— A „Torontál” tudósítójától. —**

Beeskerek, okt. 22.

Tegnap a kora reggeli órákban futótüzként terjedt el a városban a hír, hogy Novi Beesej vasuti állomásától nem messze vonatkisiklás történt. A fáma valódiságát akkoriban még nem lehetett ellenőrizni s ennek tudható be, hogy a tájékoztalan közönség halottakról és sebesültekről is beszélt.

A kisiklást követő órákban mi sem tudtunk pozitívumok birtokába jutni s csak később tudtunk meg pontos részleteket, melyek a katasztrófát a közönség által beállítottnál lényegesen enyhébb formában tüntetik fel.

A kisiklás Novi Beesej (Törökbeese) vasuti állomásától alig másfél kilométer távolságban történt. A Dzsombolj és Pancsevo között közlekedő személyvonat, mely Kinkinda és Beeskereken át közlekedik, Turski Beesej érintésével, reggel hat óra tájban ért a nevezett vasuti állomáshoz s azt a rendes időben szabályszerű menetben hagyta el. Alig ért ki az állomás területéről s talán másfél kilométerre haladt, amikor iszonyu erős rántás rázkódtatta meg az első kocsiakat. Az erős lökés következtében a vonat megállt. Az első pillanatokban nagy rémület vett erőt az utasokon. A bizonytalanság és az ijedtség kikérgette az utasokat a kocsikból, úgy hogy néhány perc leforgása alatt az egész vonat kiürült. Rövidesen megállapították, hogy a talpfák meglazulása folytán a vonat öt utolsó kocsija kisiklott, amit különösen a sikos és kissé lejtős pálya is elősegített. Emberéletben nem esett kár és a véletlen folytán sebesülés sem történt. A kisiklott kocsik utasainak az ijedtségen és kisebb ütéseken kívül komolyabb bajuk nem esett.

A vonat egy órai késéssel folytatta útját Beeskerek felé. A Subotica felől jövő személyvonat utasai átszállással jöttek Beeskerekre akképpen, hogy a suboticei vonat elszállította az utasokat Novi Beesejig, a kisiklás színhelyéig, onnan gyalog mentek mintegy fél kilométert a beeskereki vonatig, mely tovább vitte őket Beeskerekig. Ugyan így közlekedett a Beeskerekéről egy órák induló személyvonat.

A kiszállott bizottság megállapította, hogy a kisiklás az esős idő folytán meglazult rossz talpfák miatt történt. A sínpárok eltörttek s mintegy kétszáz méter hosszúságban meggörbültek. A javítási munkálatok a kisiklás után közvetlenül megkezdődtek. Este hét órára a munkálatokat befejezték és az esti vonatok már akadálytalanul közlekedhettek ezen a vonalon is.

Warum geht's denn jetzt?

Ez a címe annak a helyes kis Eisler-operettnek, melyet Rippka Imre betanításában szombaton este, vasárnap délután és este táblás házak előtt adott elő az „Önkéntes tüzoltó egyesület” műkedvelő gárdája Jó muzsika kitünő együttesben lejátszva, percenkint meg-megújuló színparka, lelkes tetszésnyilvánítással nem fukarkodó közönség, gördülékeny, sima, otthonos előadás karakterizálják az eseményt. Ez a műkedvelő gárda már megalapozta városunk társadalmában a nekik feltétlenül kijáró megbecsülést. Ők voltak az elsők, akik magukat művelve, mások szórakozásának szentelik kevés szabad idejüket. Ez a megbecsülés és bizalom csak növekedett a szombati kitünő előadás után.

A siker oroszlánrésze Rippka Imrét illeti, ki mint rendező, kar-mester és főmindenes, igen fáradtságos munkát végezhetett, míg a szombati kedves estét létrehozta.

A szereplők közül bajos valakit is előbbre hozni, mint a másikat. Mindegyik tudása javát adta s

bizony majdnem valamennyien megállották helyüket. Regi kis primadonnánk, Konrad Stéfi enivalóban játszott meg a naiv, mitsem értő — csak sejtő — fiú szerepét. Bengalerné szerepében Hilde Isolde Reitter a kiforrott hivatásos játékos természetességével mutatkozott be a közönségnek. Bengaler papát Ruess mester kreálta. Szerepéből kabinetalakítást csinált s szünni nem akaró kacagásban tartotta egész estén át a publikumot. Leánya szerepét Frey Magda játszotta. Abszolút otthonosan mozog, kellemes hangja is van, főerőssége a társaságnak. — Adelin, egy bécsi mulató demimondja szerepében ujonc volt a publikum előtt Malusa Pipi. — Gyönyörűen beszél németül, szép színpadi jelenség, de nem az ő természetéhez szabott szerepet osztottak ki számára. — Ádám háziszolga szerepéből Buttel Domokos, régi, kipróbált műkedvelő komikusunk annyi egészséges humort hozott ki, amennyit csak lehetett. Jó volt még Bigler a vőlegény szerepében, bar hangja kissé elhaló volt — talán az erős zenekari kíséret miatt. — Általában véve a társulat minden tagja helyén volt, sikerük mindnyájok közös, becsület, jó munkájának az eredője.

C.

Miért nincs dohány és szivarka Beeskereken?**A községekbe szállítanak be dohányt.****— A „Torontál” tudósítójától. —**

Beeskerek, okt. 22.

Napok óta komor arccal járnak a dohányzók. Nincsen dohány, nincsen cigaretta — hangzik mindenfelé. Az árusítók maguk is elégedetlenek. Mindegyikük végnélkül panaszkodik a főelárusítóra, a panaszvoi dohánylerakatra és az egész monopolicik kezelésre.

Megkérdeztük az egyik dohányárusítót, hogy mi is a voltaképpeni oka a nagy dohányinségnek. Kijelentése szerint a dohánymizéria onnan ered, hogy a raktárakból csaknem egyforma mennyiségben utalnak ki olcsóbb fajta és drága minőségű cigarettákat és dohányt. Már most magától értetődően, az olcsó középfinom cigaretták egy-két nap alatt elkelnek, visszamarad tehát a legrosszabb minőségű cigaretta és a specialitások. Mindkettő nehezen fogyó árúik, az első rossz minőségű, a második pedig borsos ára miatt nem fogy, emiatt aztán állandóan lehet kapni Vrbszt, Florst és az aranycipkás „Mladenszi”-t, a közkedvelt Egyiptomi és a többi cigarettáknak híre-hamva sincs. A dohányneműekben a választás két-három gyenge gyártmányu pipadohányban merül ki.

Megvan azonban írva, hogy nincs baj orvosság nélkül. Ezuttal is így van. Elelmes emberek foglalkozást alapítottak a tömeg szenvedélyéből és vidéki községekbe tömegesen hozzák be Beeskerekre a különféle szivarkákat, dohányneműeket, ahol jó pénzért busás haszon mellett tovább adnak rajtuk.

Ideje volna, hogy most, amikor az árdrágításról szóló törvény életbelépett, radikális eszközökkel megakadályozzák a felburjánzó láncokereskedést. Másrészt meg a helybeli főbizományos gondoskodhatna arról, hogy kellőképpen ellássa a lakosságot a szükséges szivarka és dohányneműekkel.

Heinerman és a magyar gimnázium.

Utolsó alkalom.

Beeskerek, okt. 22.

A lépvessző, az egy olyan alkalomosság, amellyel a gimplit fogják. A gimpli, az egy madár. Egy ilyen lépvesszőt helyeztünk el a „Torontál” 227. számában. Az autográf címen. És őszinte örömeinkre a gimpli ráment a lépre.

A magyar főgimnázium ügye körül ugyanis nagyon sok homályos pont volt, amelyet sehogysem tudtunk kihámozni a maga titokzatos mivoltjából. A beiratkozásnál a szimmagyar nevű gyerekeket névvegyelemzés útján németekké neveztek ki és így a gimnázium egész esomé osztályát lehetetlenné tették. A beiratkozott tanulók neveit hét pecsét, lakat és zár alatt őrizték, úgy hogy még a gimnázium tanárai sem tudhatták meg. — ezalatt pedig Heinerman dr. magánszorgalmából, börtönnel, fegyházzal fenyegette meg a titokzatos listában szereplő gyerekeket, ha nem vallják magukat a magyar szülők által kért és a miniszter által elrendelt új beiratkozáson az ő szája ize szerinti nemzetiségűnek. Ez mind olyan misztikus volt és Heinerman dr. politikai önzés, — miután pártja elment mellőle — olyan titokzatosan sündörgött a gimnázium körül, hogy érdemes volt megpróbálkozni, hátha kiugrik a nyul a bokorból és megtudjuk, ki volt, aki az iskoláinkat elgáncsolta. Heinerman dr. ma nyilatkozatot küldött be, amelyet itt közlünk le. Ez a maga egészében mutatja be, hogy mi folyt itt a magyar iskola körül az érdekelt szülők háta mögött. Soha ennél szívesebben nem közöltem le valamit.

A dr. Mara Jenő és Juhász Ferenc felelős szerkesztésében megjelent „Torontál” című v.-beeskereki napilap f. é. október 11-iki (227-iki) számában a „Hírek” között „Az autográf” cím alatt rólam — erkölcsi skrupulus nélkül — egyebeknél is a következőket állítja (és ezeket a mai napig sem szívtá vissza): „Igaz, hogy ezzel a hivatalos körök nem bízták meg dr. Heinerman, aki ősi szokásához híven itt is csavart egyet az igazságon és a rendeletbe beletoldott egy mondatot, amely csak az ő élénk fantáziájában szerepel...”

Ezekkel az „igaz” állításokkal szemben a tényállás a következő: F. hó 6-án délelőtt a helybeli áll. gimnázium köztisztviselői által álló igazgatója — tudva rólam, hogy német fajom érdekeit minden egyéni — családi érdek nélkül szívesen viselem — telefon útján — spon-tán — magához kértett. Délután 5 ó-kor Wegemann O. urral együtt fölkerestem az igazgató urat, aki egy németül tudó szerb gimnáziumi tanár jelenlétében fogadott bennünket. Az igazgató szíves, jóindulatu meghívása kizárólag azért történt, hogy értesítsen engem egy megérkezett miniszteri rendeletéről, amely a gimnázium bezárt III., IV., V. és VII. osztályának tanulóit érdekli és hogy közölje velem (a tolmácsoló tanár útján), mit ír elő az illető miniszteri rendelet. Az igazgató ur egyúttal felszólított, megbizott, hogy a rendelet rendelkezéseit az érdekelt német tanulókkal közöljem. A végén a következő figyelmeztetést adta: „Falsche Angaben werden mit Kerker bestraft”. Mintán az igazgató ur a megbízás teljesíthetése végett rendelkezéseimre bocsájtotta az érdekelt német tanulóknak, összesen hatvankettőnek neveit és lakáscímét, mi — egyébről nem tárgyalva — eltávoztunk és én vállalt megbízásomnak az igazgató ur közléseihez híven, minden hozzátétel nél-

kül, megfelelttem: csak a németül fennidézett mondatot közöltem az érdekelt tanulókkal, formailag enyhítve, ilyképpen: „Falsche Angaben werden strafgerichtlich verfolgt”. Ez a tényállás.

V.-Beeskerek, 1922. X. 19.

Dr. Heinerman A.

Ami írásbeli dolgozatának kissé mondhatnám, hid alatti stílusú befejezését illeti, engedje meg dr. Heinerman, hogy kioktassam: ennek közlését az 1914. évi XIV. t.-e. nem teszi kötelességünké. De higgye el nekem, ebben a városban ugyanis meg van mindenkinek a véleménye már Önről és ismerem már a beeskerekieket ebben a tekintetben, ugyse engednék magukat a „Torontál” által befolyásoltatni. Hogy a „Torontál” Önt nem azért támadja, mert becsületes német, ahogy saját személyét szerényen megjelöli, az már azért sem lehet igaz, mert pld. Tolveth, Kaufmann, Annau, Ellmer, dr. Weiterschán és még sokan-sokan vannak németek, akik vannak olyan németek mint Heinerman — akiket mindazonáltal sohasem jutott eszébe senkinek sem megtámadni ezért. Hogy miért, talán a magyarázatból megérti:

Honnan tudta volna pld. a helybeli főgimnázium köztisztviselői által álló igazgatója, hogy Ön a világon van, ha már előbb nem méltóztatott volna felkínálkozni neki. Ugyis mint „fajának...” stb. Miért nem kísérlette meg pld. az igazgató Tolveth, Annau, Weiterschán stb. trak spon-tán magához való rendelését, akik pedig német fajuk érdekeit, ismétlem, hordják annyira a szívére, mint dr. Heinerman, a becsületes német. Hát én megmondom miért — azért, mert nevezettek ebbe a kétszinű játékba nem ereszkédtek volna be. Amint hogy pozitív értesüléseink vannak róla, hogy Ön Tolveth urral akarta aláírtni ominozus levelező-lapjait, de ő ezt nem volt hajlandó megtenni.

Hogy az igazgató Önnel 62 német (?) tanuló címét adta át, ez megható. Tudni illik az, hogy honnan tudta azt az igazgató ur előre, hogy nevezett 62 tanuló német lesz? Csodálatos éleslátás! Annyival inkább, mert ezek a gyerekek talán Önről való tekintettel magyaroknak vallották magukat azután.

Ennek az új vegyelemzésnek intencióival különben is mindenki egyszerűen tisztában volt, amikor a börtönnel meg egyéb földi jókkal való ijjesztgetést olvasta. Önnel, dr. Heinerman nagyon jól kellett volna tudnia, hogy ilyen törvény nincsen a világon, amely börtönt szabjon ki azért, mert valaki magyarnak vagy németnek vallja magát. Nem, Ön ezt a smoncát továbbfűzte, kitálalta — azt remélve, hogy az emberek ettől ijedtükben szörnyet fognak halni.

Mondtuk már Önnel egy ízben, hogy ma magyarnak lenni nem olyan nagyszerű dolog, hogy az emberek verekednének ezért a kiüntetésért. (Amint ezt a mellékelt ábráppon bizonyítja ugy-e?) Nem olyan tűrhető sem, mint volt akkor mikor Ön két évi frontszolgálatból hazajövő fiukat három napi itthonlét után újra vissza akart küldeni a gyehenna tűzébe — *fajára* való tekintet nélkül. Ma nagyon kellemetlen a magyar bőr és azt talán csak Ön, egyedül a becsületes német hiszi el, hogy a „sulyos

börtönnel” való fenyegetés csábítja arra az embereket, hogy magukat magyarnak vallják.

Minthogy hála Heinermannak, a becsületes németnek, a magyar gimnázium rejtélyes ügye ilyen szépen kitisztázódott, lezárjuk az eset aktáit azzal, hogy örültünk annak, hogy sikerült ebben az ügyben napvilágra hozni az igazságot, hogy az érdekelt szülők, stb. lássák, hogy áll a dolog.

Reánk nézve csak azért volt kellemetlen az ügy, mert Heinerman nem is gondolhatott arra komolyan, hogy Beeskereken német gimnázium lehessen, hiszen összesen nem volt több 20—30 német jelentkezőnél. Hát miért rendezte akkor ezt az egész játékot? Hogy e kis történetnek valami morális tanulsága is legyen, hallgassák meg tehát e kis mesét:

A buldogg kutya nagyon szeret a puha illatos szénában heverészni. Ha az ököz odajön és szénát akar enni, a buldogg elmarja — pedig a buldogg nem is eszi a szénát!

HIREK

Eljegyzések. Baaden Arthurnak, a pansevoi Népbank főkönyvelőjének leányát, Arankát, eljegyezte dr. Kocsar József novisadi törvényszéki bíró.

Pataky Zoltán és Uszó Katica jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Az új házelnök a királynál. Beogradból jelenti tudósítónk: Dr. Lukinich Edo, a Ház elnöke fogadta Pasity Nikola miniszterelnököt, akivel hosszasan tárgyalt a parlamenti helyzetről, a kumanovoi ünnepségekről és a szünet utáni szkupstinai programról. Aleksander király még az este folyamán audiencián fogadta az új házelnököt, aki a két alelnök és a titkárok kíséretében jelent meg.

Arzén fejedelem visszatért Párisból. Beogradból jelenti tudósítónk: Arzén fejedelem tegnap Párisból Beogradba utazott, hogy részt vegyen a kumanovoi ünnepségeken.

Novi Sad és Subotica a kumanovoi ünnepélyen. Novi Sadról jelenti tudósítónk: Novi Sad városát a kumanovoi ünnepségeken Markovity Glisa gimnáziumi tanár, Suboticiát pedig dr. Tabakovity polgármester fogja képviselni.

A görög királyné Beogradban. Beogradból jelenti tudósítónk: A görög királyné tegnap Pavle herceg kíséretében Beogradba érkezett. A királynét az állomáson Aleksander király, Pasity miniszterelnök, Ninesity külügyminiszter, a román követ és a követségi személyzet, valamint Jankovity udvarnag fogadta. Ma délben a görög királyné tiszteletére udvari ebéd lesz, amelyen hivatalos Pasity és Ninesity miniszterek feleségeikkel együtt.

Atutalásokat és csekk kiírásokat — a fennálló miniszteri rendeletek értelmében — Wien, Prága, Budapest, Berlin, Temesvár, valamint a többi külföldi piacra újból eszközöl a Nagyheeskereki Takarékpénztár. Veliki Beeskerek, Korona-szálló épület. Telefon: Pénztár 16. — Vezérigazgató 52.

Gyilkol a pálinka. Jovanov Zsiva 45 éves napszámos valahogy pénzre tett szert s a tegnapi napot teljesen az ivásnak szentelte. Végigjárta a kocsmákat és este tíz óráig töle telhető módon töltögette magába az erős pálinkákat. Este tíz óra tájban levetődött az Eeska-utca 45-ös számú házba, ahol az istállóban a csupasz földre lefeküdt. Reggel a házbeliék holtan találták. Az orvosi bizottság megállapította, hogy Jovanov halálát szívészélhü-dés okozta. Hoittestét beszállították a szegényház hullakamrájába.

Atutalások, hitellevelek és csekk az összes bel- és külföldi piacokra, valamint valutabiztosítások árukvitelre kaphatók — a beogradi pénzügyminisztérium felhatalmazása alapján — a Szerb Szövetkezeti Bank R.-T. fiókjánál (Srpska Zadrúzna Banka D. D.), Veliki Beeskerek. — Telefon 43 és 47.

A budapesti zsidó tanterfiak bérmozgalma. Budapesti tudósítónk jelenti: A budapesti izraelita tanítók és tanárok ismételten kérték illetményeik rendezését. Az izr. hitközség legutóbbi ülésén foglalkozott a fizetésrendezés kérdésével és minimális javítást szabott meg, amire a tanítók elhatározták, hogy megszüntetik a tanítást. A tanítók érdekében Vázsonyi Vilmos és Sándor Pál fog a hitközségnél közbenjárni.

Halsont nélküli fűzők, melltar-tók, mellfűzők, orvosi rendelésre haskötők a legjobb minőségben készülnek Arnstein Józsa fűzőszalon-jában Veliki Beeskerek, Alexandrova u. 22. Régi fűzők alakítását is vállalom.

Vas- és fémöntvényeket Krausz-nál, Veliki Beeskerek. — Telefon-szám 329.

IRODALOM

Emberország.

Földes Sándor verseskötete. Megjelent Komáromban 1922.

Földes Sándor egyike a legtermékenyebb költőinknek. Az utódállamokban: Jugoszláviában, Csehszlovákiában és Ausztriában megjelentő magyar napilapok és folyóiratok hasábjain egyaránt sűrűn találkozunk verseivel. Földest tehát nem kell fölfedezni; ő ma már tényező a magyar költészetben, akit minden magyar újságolvasó ismer. A mostani megemlékezés azért történik, mert a költő újabb verseinek gyűjteményét „Emberország” cím alatt könyvalakban adta ki. Bizonyára nagy áldozat és kockázat ez a mai magas nyomdai költségek mellett. Mégis helyesen eszelekedett Földes, amikor költeményeit összefoglalva bocsátja a közönség rendelkezésére. A napilapokban megjelentő versek kérész életűek, hamar a semmibe vesznek, míg így tartós, sőt maradandó a létük, amire mindenképpen érdemesek. A költemények egy mélyen gondolkodó elmének, nemesen érző szívnek és léleknek a kiváló termékei. Földes a modern költészet hive és mestere, de már nem azok közé a tulzók közé tartozik, akik semmiféle gátat, formát vagy szabályt nem tisztelnek, vagy talán inkább nem ismernek. Földes kiemelkedett a hippermódernek közül. Az új, a változatos, a baladás útján is szilárd léptekkel

halad. Nem akart szertelenséggel, telmerész ugrásokkal az égbe kapaszkodni. Költőinek ez a fajtája, hála istennek, szaporodóban van. Ugylátszik, a költészet egén és földjén jó ideje dúlt égszakadás, földindulás mulóban van. Tisztul a lég, vidul a határ, amikor az igaz költészet fényes tollu madara ismét a magasba száll. más.

Amerikai milliók
a magyar szinpadai szerzőknek

A napokban érkezett meg az első nevezetes eredménye annak a gazdasági is fontos döntésnek, hogy az Északamerikai Egyesült-Államok kormánya feloldotta a magyar vagyonokra elrendelt biztosítási lefoglalást és megengedte amerikai fizetések teljesítését az adósságok fejében. Amerika két legnagyobb színházi ügynöksége értesítette az érdekelt magyar írókat, hogy a háború alatt visszatartott tantiémjeik rendelkezésükre állanak, — részben utban is vannak már Budapest felé. Herczeg Ferenc az első magyar író, aki már ezen a héten megkapta az amerikai milliókat. Végösszegben 12—15 millió magyar koronára becsülik a neki járó amerikai tantiém-summát — a „Gyurkovics-leányok”, a „Kék róka” és más világsikert jelentett darabjai után. Gárdonyinak „A bor” után jár ki majd néhány millió. Kálmán Imre, Buttkey Akos, Kacsóh Pongrác és Lehár Ferenc, valamint Huszka és Zerkowitz rengeteg pénzt kapnak, bár kerülő úton, már eddig is jó részét föl tudták venni a nekik járó tantiémoknak. Különösen Kálmán és Lehár vezetnek ezen a téren, közel áll hozzájuk a Jacobi-családnak jutó összeg is. A magyar írók közül Molnár Ferencre százmilliók várnak Amerikában 300—600 előadást megért darabjai után. Amerika számára tehát, úgy látszik, a szellemi termékek voltak a legkiadósabb magyar exportcikkek.

Egy új Mozart.
A tizenöt éves komponista.

Ami szinte hihetetlennek látszik, mégis megtörtént. „Új Mozartja született a világnak.” Ha igazak az angol lapok közleményei, akkor az új Mozart angol. Egy tizenöt éves fiú, a neve: Adrian Beecham. Ez a tizenöt éves fiú Shakespeare „Velencei kalmár”-jából csinált operát. Az eredeti drámán keveset változtatott, még Shakespeare versoraít is majdnem teljesen megtartotta. Néhány kritikus véleménye szerint a shakespearei drámához készült zene jobb Gounod „Faust”-jánál. Adrian Beecham tehetsége különben már régen jelentkezett. Tizenöt éves korában kezdett komponálni, apja is muzikus és Angliában kitűnő neve van: Sir Thomas Beecham. Tizenöt éves korában a fiú dalművet írt Tiseneth hercegnő címmel. A kis munka, amely tulajdonképpen gyermekopera számba megy, tele van melodiókkal és táncokkal. Irt ezenkívül Adrian még számos dalt is. A Velencei kalmár partitúráját öt hónap alatt készítette el, úgy hogy minden nap öt órát dolgozott. Egyébként nagy ambíciók lelkesítik. Shakespeare összes drámáit meg akarja zenésíteni. Most a „Vizkereszt”-tel foglalkozik. A fiúnak az operája egyébként nemcsak az íróasztal számára készült, elő is fogják adni még ebben a szezonban. A tervek

Különleges szép szövet- és krep-dechiruhák és bluzok érkeztek!
Trikoáruban és kalapokban nagy és különleges választék! Kalapalakítást és vasalást vállalok!
ASZLÁNYI JULIA kalap- és nődivatterme Nemanjina-utca 7. Tunner-ház.

szerint Brightonban lesz a bemutató, onét kerül majd Londonba. A darabot nem kisebb ember rendezi, mint Frank Benson, a híres angol Shakespeare-színész. Frank Benson így nyilatkozott a darabról: „Azt hiszem, hogy ennek a fiúnak a darabja egészen új hangot üt meg az angol opera történetében. A darab legfőbb érdeme az emberi érzés. Tele van szenvedéllyel, érzéssel, minden hang szívből fakad.

Sport

Obility—Slavija 3 : 1. A bánáti őszi forduló erőpróbája volt a tegnapi mérkőzés, mely a momentán jobb csapat győzelmét eredményezte. Mindkét fél tíz emberrel játszott a végig a mérkőzést, mert Nikolytot (Obility) a bíró kiállította, viszont Hermann (Slavija) lábtörést vagy csontrepedést szenvedett. A mérkőzés vezetésében Mázics (Subotica) mintát mutatott a becskerekieknek

Bécs volt rendőrfőnöke

Rudolf trónörökös és Vetsera Mária bárónő kettős öngyilkosságáról.
A Torontól wieni szerkesztőségétől.
Wien, okt. 23.
Rudolf trónörökös most meglepet levelei és újságcikkjei ismét aktuálissá tették ennek a nagyra hivatott, de sajnos, igen korán elhunyt királyfinak tragikus végét, a mayerlingi tragédiát. A mayerlingi tragédiáról a legkülönfélébb verziók vannak elterjedve. Valóságos legendakör alakult ki Rudolf királyfi meggyilkolásáról, öngyilkosságáról, rejtélyes haláláról. A még mindig titokzatos mayerlingi tragédiáról Rudolf trónörökös leveleinek megjelenése alkalmából mostan megszólal Wien városának volt császári rendőrfőnöke, Gorup, aki hivatalos küldetésben személyesen intézkedett Vetsera bárónő temetésén. Gorup rendőrfőnök mostan a következő érdekes dolgokat mondja el a tragédiáról, nem kevésbé titokzatos temetéséről, amelyen akkor mint rendőrbiztos vett részt.

— A temetésnek — meséli Gorup rendőrfőnök — a legnagyobb csendben, egész észrevétlenül kellett megtörténnie, hogy a nép a halott kiltéről ne szerezzen tudomást. Ezzel a kényes feladattal az akkori rendőrfőnök, Frausz Habrda rendőrbiztos bízta meg. Az utolsó pillanatban újabb parancs érkezett, hogy Habrdával együtt én is menjek el a temetésre. Azon a napon, 1889 január 31-én rettenetes zivatar volt. Ilyen expedíciókra egyáltalán nem voltam felszerelve, azonban parancs és én kénytelen-kelletlen. Habrdával együtt utnak indultam Heiligenkreuz felé. A vasuton Mödlingig még minden egészen jól ment. A fiakkereken való utazás a rossz felázott úton Gandenen át Heiligenkreuzba azonban rettenetes volt. Hegynek fölfelé magunk toltuk a kocsit. Heiligenkreuzban már vártak ránk. Grimböck káplán nem tudta, hogy kit kell eltemetni, csak annyit, hogy egy asszonyról van szó, aki öngyilkosságot követett el. Grimböck káplán aggályát fejezte ki a temetőben való elföldeléssel szemben, mi azonban megnyugtattuk, hogy orvosi vizsgálattal szemben pillanatnyi elmezavarában kö-

vette el az asszony az öngyilkosságát. Grimböck káplán ezt tudomásul vette és azután már mindenben elősegítette munkánkat. En erre intézkedtem, hogy a lehetőség szerint méltó módon földeljük el a szerencsétlen megboldogultat. Koporsót rendeltem és előre megásattam a sírgödört, hogy mihielyt a holttest megérkezik, a pap azonnal eltemethesse. Ugy a sírgödör megásását, mint a hullaszállítását a rettenetes zivatar rendkívüli módon megnehezítette. Csak éjfélkor érkezett meg a fiakker, amelyben Stockat és Baltazzi grófok hozták Vetsera bárónő holttestét. Természetesen azonnal segitettem a tetemnek a hullakamrába való átszállításában. A holttesten semmiféle sérülés, vagy seb nem látszott. Az arcvonások teljesen változatlanok voltak, szinte azt lehetett hinni, hogy a bárónő alszik. Még halálában is csodaszép volt. A sirt csak délelőtt kilenc órára lehetett elkészíteni és fél tíz órákor megtörtént a temetés.

— Még maig sem tudom, hogy miért kellett a hullát fiakkereken Heiligenkreuzba hozni és miért nem gondoskodtak Mayerlingben rendes tetemszállító kocsirol? Azt sem tudom magannak megmagyarázni, hogy miért nem temették el a mayerlingi temetőben, ami szintén igen könnyen és feltűnés nélkül lehetséges lett volna? Nem értem, mire való volt ez a rettenetes titkolódzás és a furcsa hullaszállítás? Ha akkor a nyilvánossággal közölték volna, hogy egy boldogtalan szerelemből fakadt kettős öngyilkosságról van szó, a sok mendedmondának elejét vehették volna.

A szerkesztésért felelős: Juhász Ferenc.

Egy modern világos 1829
hálószobaberendezés
egy ebédő és egyéb háztartási cikkek a zonnal eladó k
Cím a Torontál kiadóhivatalában

A kiadóhivatal telefonja — 21.
A szerkesztőség telefonja 281.

A legolcsóbban lehet beszerezni
varrógépeket,
órákat és arany-ékszereket
ékszerüzletben, Veliki Becskerek (a nagyhid mellett).

Jajcei karbid-raktár
özv. Guttmann Jakabné és Fiai cégnél Vel. Becskerek

Beocsini portlandcement, gipsz, folyamkavics, fedellemez, elszigetelőlemez, cementlapok, csövek, lépcsők, valyuk állandóan raktáron. **Mész a napokban érkezik**

Kiadja Pleitz Fer. Pál.

Nyomatott Pleitz Fer. Pálnál Veliki Becskerek.

Fiatal, gyermektelen házaspár
1-2 butorozott szobát
(esetleg üresen is) keres konyhasználattal vagy anélkül.
Ajánlatok „Hivatalnok” jellegére a Torontál kiadóhivatalába kéretnek

Azonnal eladó egy családi ház,
áll 4 szoba, konyha és az össze^s hozzá való helyiségekből. Vétel esetén azonnal bekölthető 1800
Korvin utca 3076.

Eladó egy prima, keveset használt, rövid, keresztthúros
zongora.
Megtekinthető 1796
Miók Péternél, Novi Becsej. Telefon 16

Keresek azonnalra a belvárosban két egymásba nyíló, elegánsan butorozott utcai szobát
lehetőleg háló és uri Hajlandó vagyok a legmagasabb bért fizetni.
Címeket kérem a „Torontál” kiadóhivatalába leadni. 1824

A „Herceg-Bosna”
Országos Biztosító Intézet helybeli főügynöksége gyakorlott 1805
üzletszerzőket keres.

Vitrea-táblaüveg
(szabadméretűk és szalagok)
nagy mennyiségben viszontelárusítóknak igen olcsó áron eladó
Ivanitza Ferdinánd Károly
üveg-, porcellán-, tükrö- és lámpakereskedésében 837
Veliki Becskerek, Aleksandrova (Fő) utca.

1319

Ára 75 par

vál
iem
Pro
ban
am
me
it
kol
lam
a V
az
tö
dés
er
mer
im
mer
má
rö
ve
bel
ért
kol
tö
he
Hy
Mag
ala
bar
egy
tél
fo
nők
tal
sen
áll
A
alk
jes
las
ban
tá
tör
akar
ügy
nem
kül
oly
tün
és
szó.

Pa
zony
kod
köle
dele
vern
mon
oszt
esak
lehet
szá
való
nem
hets
lett
két
töre